

OUKKULANLAHDEN—MERIMASKUN ALUEEN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

OUKKULANLAHDEN–MERIMASKUN ALUEEN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	2
3 TULOKSET	4
3.1 OUKKULANLAHTI	8
3.2 HALKKOAUKKO	11
3.3 RUKANAUKKO	14
3.4 MERIMASKU	16
4 TULOSTEN TARKASTELU JA SUOSITUKSET	19
4.1 KUNNOSTUSTOIMIA TARVITSEVAT MERENRANTANIITYT	20
4.2 KUNNOSTUSTOIMIA TARVITSEVAT RUOVIKKO- JA VESIALUEET	23
4.3 JÄRVIRUO’ON HYÖTYKÄYTÖLLE KRIITTISET JA SOPIVAT ALUEET	26
5 KIRJALLISUUS	27

Kansi: Laidunniittyä Oukkulanlahden pohjoisrannalla. Valokuva © Esa Lammi.

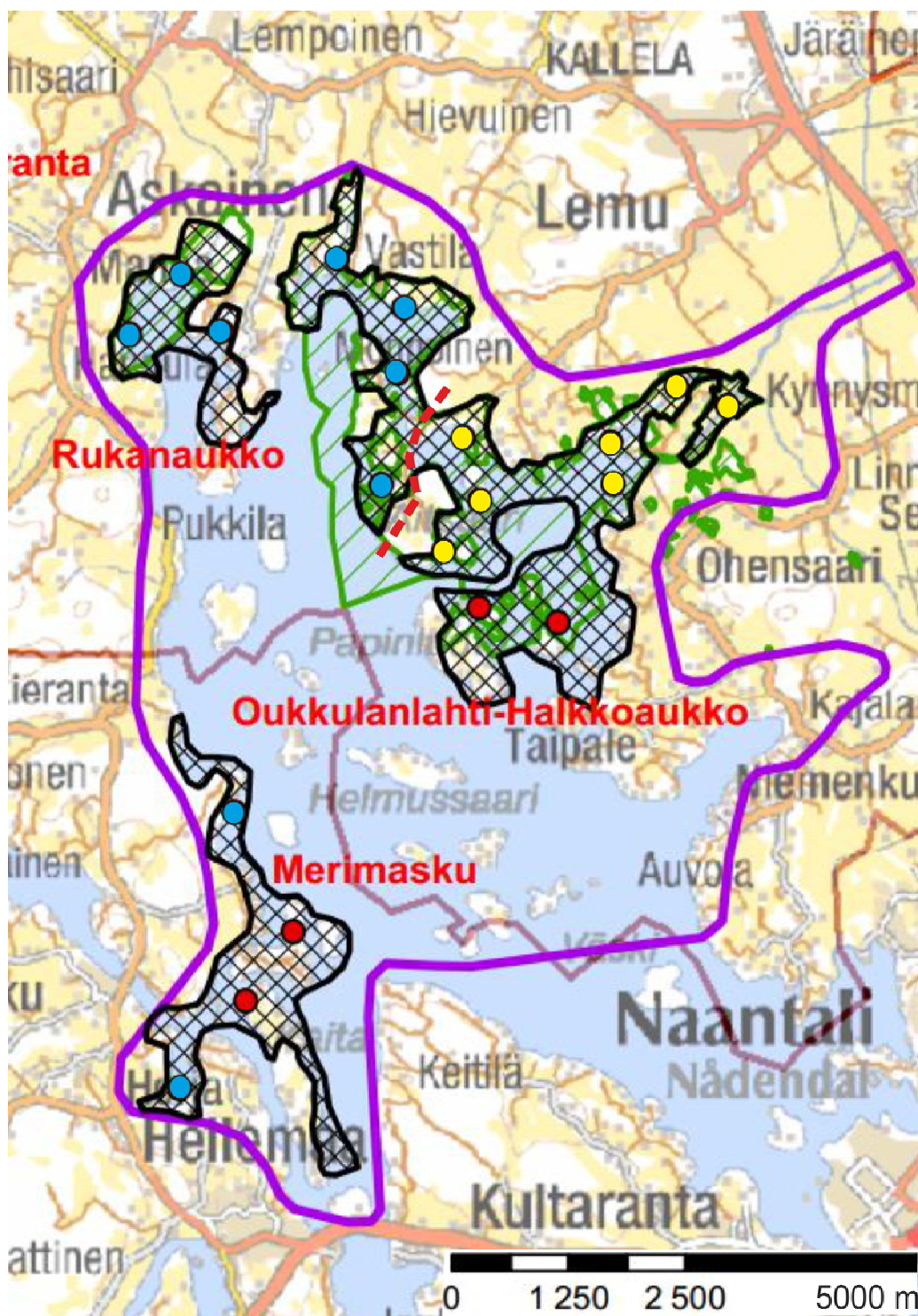
1 JOHDANTO

Varsinais-Suomen elinkeino-, ja liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) toteuttaa vuosina 2011–2013 Euroopan unionin rahoittamaa VELHO-hanketta (Vesien ja luonnonhoidon alueellinen ja paikallinen toteuttaminen Lounais-Suomen vesistöalueilla). Hankkeen tavoitteena on vesien- ja luonnonhoidon yhteistyön ja toimenpiteiden kehittäminen Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa. Hankkeessa laaditaan mm. hoito- ja käyttösuunnitelmia Natura 2000 -verkostoon kuuluville kosteikko- ja vesistöalueille ja toteutetaan uudenlaista yleissuunnittelua ruovikkoisilla merenlahdilla.

ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue tilasi VELHO-hanketta varten Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä linnustoselvityksen, joka kattoi Maskun Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen ja siihen rajautuvan Rukanaukon itärannan sekä näistä erillään sijaitsevan Naantalin Merimaskun alueen. Työn tavoitteena oli vesilintujen, lokkilintujen sekä ranta-alueiden huomionarvoisten pesimälintujen runsauden ja pesimäpaikkojen selvittäminen. Toimeksiantoon kuului myös linnustolaskentojen yhteydessä tehtävä viitasammakkoinventointi, ruovikkoisten ranta-alueiden kunnostus- ja hoitotarpeen arviointi sekä järvi-ruo'on hyötykäytölle kriittisten ruovikoiden arviointi. Selvityksen maastotöistä ja raportoinnista vastasi työryhmä, johon kuuluivat biologit FM Esa Lammi ja LuK Pekka Routasuo sekä insinööri Ari Lehtinen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Selvitysalue (kuva 1) sijoittuu Naantalın luoteispuoleiselle merialueelle, jossa laskettiin lintuja 25.4.–20.6.2012 välisenä aikana yhteensä 13 päivänä. Lintulaskentojen aikana kirjattiin muistiin myös viitasammakosta tehdyt havainnot. Selvitysalueen pinta-ala on noin 1400 hehtaaria, ja pääosa ranta-alueista on hankalakulkuista ruovikkoa. Alueelle ei pyritty tekemään kattavia ruovikko- ja rantalintujen laskentoja. Laskennat painotettiin vesi- ja lokkilinnustoon, rantaniityille sekä merkittävimpiin ruovikkolajeihin. Menetelmänä käytettiin veneellä tehdyn kiertolaskennan ja maitse tehdyn pistelaskennan yhdistelmää. Pääosa laskennoista tehtiin veneellä. Lähtöpaikkana oli Merimasku, jonne laskentakierrokset myös päättyivät. Venelaskennoissa keskityttiin vesilintuihin, lokkilintuihin sekä vesialuetta reunustavien ruovikoiden lajistoon. Myös kaikki havainnot kohteen Natura-tietolomakkeella mainituista lintudirektiivin liitteen I lajeista ja uhanalaisista lajeista kirjattiin muistiin. 1. laskentakierros tehtiin päiväaikaan ja myöhemmät kolme laskentaa sekä päivä- että yöaikaan. Viimeisin, juhannuksen alusviikolle ajoittunut laskenta voitiin reitin kauimmaisella kohteella eli Halkkoaukolla tehdä lyhyen yön vuoksi vasta varhain aamulla, jolloin osa yöaktiivisista lajeista oli ehkä jo vaiennut. Laskentakertoja kertyi Halkkoaukolla 9.5.–20.6.2012. välisenä aikana neljä, muilla kohteilla kuusi (25.4.–20.6.2012). Laskennat tehtiin tyynessä ja sateettomassa säässä.

Kuva 1. Oukkulanlahden-Merimaskun selvitysalueet (rasterit) sekä pistelaskentapaikkojen sijainti. Keltaisilla pisteillä on merkitty maitse tarkistettuja laskentapaikkoja, joiden linnusto laskettiin sekä yöllä että päivällä. Sinisillä pisteillä on merkitty maitse tarkistettuja pisteitä, joissa tehtiin päiväaikainen laskenta. Punaisten laskentapisteiden linnusto on laskettu venelaskentojen yhteydessä. Oukkulanlahden ja Halkkoaukon selvitysalueiden raja on merkitty punaisella katkoviivalla.

Venelaskennat ajoittuvat seuraavasti:

- 25.4. päivälaskenta (Merimasku, Oukkulanlahti, Rukanaukko klo 7–14.30)
- 8.–9.5. yölaskenta (kaikki kohteet klo 19.30–7.30)
- 24.–25.5. yölaskenta (kaikki kohteet klo 22–5.30)
- 25.5. päivälaskenta (kaikki kohteet klo 6–10.30)
- 18.–19.6. yölaskenta (Merimasku–Rukanaukko–Oukkulanlahti klo 22–4.00)
- 20.6. päivälaskenta (Halkkoaukko klo 4–5.45, muut kohteet klo 6–10)

Vesi- ja loppilintujen parimäärien tulkinnoissa noudatettiin eläinmuseon laatimia vesilintujen kiertolaskentaohjeita (Koskimies & Väisänen 1988). Muiden lajien parimäärät tulkittiin karttoihin merkittyjen havaintokeskittymien tai yksittäisten havaintojen perusteella siten, että kukin sopivassa ympäristössä havaittu ääntelevä koiras tai muu pesintään viittaava havainto tulkittiin pariaksi. Venelaskennoista vastasi Ari Lehtinen.

Venelaskennoissa keskityttiin vesialueiden ja saarten rantojen linnustoon. Mantereen puoleisia, lähes kauttaaltaan järviruo'on kattamia rantoja ja hoitoniittyjä oli hankala tai paikoin mahdoton hallita veneestä käsin. Niiden linnustoa selvitettiin laskemalla linnut kaikkiaan 16 tilaajan ennalta valitsemasta laskentapistestä. Pisteistä osa sijaitsi hoitoniittyjen ja muiden kunnostettujen ranta-alueiden reunassa. Muutaman laskentapisteen sijaintia siirrettiin parempien kulkuyhteyksien vuoksi ensimmäisen laskentakerran aikana, kuitenkin siten, että havainnointipiste sijaitsi mahdollisimman lähellä alun perin suunnittelua laskentapistettä. Laskentakohteina olivat erityisesti kahlaajat, vähälukuiset varpuslinnut, yöaktiiviset lajit, lintudirektiivin liitteen I lajit, muut kosteikkoalueelta tavatut Natura-tietolomakkeella mainitut lintulajit sekä uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit. Lintuja havainnoitiin jokaisessa pisteessä 10–15 minuuttia. Myös laskentapistelle johtaneen kulkureitin varrella Natura-alueelta havaitut huomionarvoiset linnut merkittiin muistiin. Parimäärät tulkittiin karttoihin merkittyjen havaintokeskittymien tai yksittäisten havaintojen perusteella siten, että kukin sopivassa ympäristössä havaittu ääntelevä koiras tai muu pesintään viittaava havainto tulkittiin pariaksi.

Laskenta toistettiin kolme kertaa:

- 27.4. päivälaskenta klo 6.15–16.25 (kaikki pisteet)
- 21.5. yölaskenta klo 2.20–5.00 (7 pistettä) ja päivälaskenta klo 5.15–13.15 (kaikki pisteet)
- 15.6. yölaskenta klo 0.15–4.20 (7 pistettä) ja päivälaskenta klo 4.45–10.30 (9 pistettä)
- 16.6. päivälaskenta klo 6.10–12.50 (lopun 7 pistettä)

Osa laskentapististä sijaitsi hankalan kulkuyhteyden päässä, ja pisteeltä toiselle siirtyminen vei paljon aikaa. Tämän vuoksi vain osa päivälaskennoista voitiin tehdä lintujen havaitsemisen kannalta optimaaliseen aikaan varhain aamulla tai aamupäivällä. Pistelaskennoista vastasivat Pekka Routasuo (1. ja 2. kierros) ja Esa Lammi (3. kierros). Laskentapisteen sijainti selviää kuvasta 1.

3 TULOKSET

Oukkulanlahden-Merimaskun selvitysalueen linnusto osoittautui monipuoliseksi ja runsaslajiseksi. Pesintään viittaavia havaintoja tehtiin lintulaskennois-

sa kaikkiaan 56 lajista, jotka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta olivat vesi- ja kosteikkolintuja (taulukko 1). Lintujen yhteisparimääräksi tulkittiin 1286. Todellinen parimäärä oli huomattavasti suurempi, sillä käytetty laskentamenetelmä ei anna luotettavaa kuvaa runsaimmista ruovikkolinnuista. Etenkin ruokokerttusen ja pajusirkun parimäärät lienevät olleet moninkertaisia laskennoissa havaittuihin määriin verrattuna.

Vesilintupareja havaittiin 377 (16 lajia). Runsaimmat lajit olivat silkkiuikku (106 paria), sinisorsa (47 paria) ja telkkä (44 paria). Vesilinnuista tukkasotka ja punasotka ovat uhanalaisia (VU; Rassi ym. 2010). Tukkasotkia havaittiin 14 ja punasotka 4 paria. Lintudirektiivin lajeihin selvitysalueen vesilinnuista kuuluu valkoposkihanhi, joita tavattiin neljä paria.

Taulukko 1. Oukkulanlahden–Merimaskun selvitysalueen pesimälintujen parimäärät vuoden 2012 laskentojen perusteella. Status-sarakkeen merkinnät: dir = lintudirektiivin liitteen I laji, VU = vaarantunut laji, NT = silmälläpidettävä laji, muu = muu Oukkulanlahden Natura-tietolomakkeella mainittu laji. Huuhkaja ja harmaapäätikka ja todennäköisesti myös lehtokurppa eivät pesineet varsinaisella selvitysalueella, vaikka niiden reviiri paljastui laskennoissa. ? laji havaittiin, mutta kyseessä saattoi olla pesimätön yksilö.

Laji	Status	Oukkulan-lahti	Rukan-aukko	Halkko-aukko	Merimasku	Yhteensä
Kyhmyjoutsen		6	5	13	4	28
Merihanhi		6			2	8
Kanadanhanhi		2	1	4	3	10
Valkoposkihanhi	dir	2			2	4
Haapana		2		4		6
Tavi		13	8	11	2	34
Sinisorsa		14	10	13–15	10	47
Lapasorsa	muu	1		3		4
Punasotka	VU	1		?	3	4
Tukkasotka	VU	7		3	4	14
Telkkä		5	3	27	9	44
Tukkakoskelo	NT	1		2	1	4
Isokoskelo	NT	5	3	3	5	16
Silkkiuikku		16	7	48	35	106
Härkälintu				2	1	3
Kaulushaikara	dir	3–4	2	6	7	18
Harmaahaikara	muu	1?			1–2?	2
Ruskosuohaukka	dir			1		1
Nuolihaukka	muu	1		1	1	3
Luhtakana				2	1	3
Ruisräikkä	dir		1	1	1	3
Nokikana		4	6	8	8	26
Kurki	dir	2	1	2	2	7
Meriharakka		1		1		2
Töyhtöhyyppä		1	1	1	3	6
Jänkäkurppa		1				1
Taivaanvuohi		6	3	4	4	17
(Lehtokurppa)					1	1

Kuovi			1	1		2
Punajalkaviklo	muu,NT	1	2	2	2	7
Rantasipi	NT	1	1	3	3	8

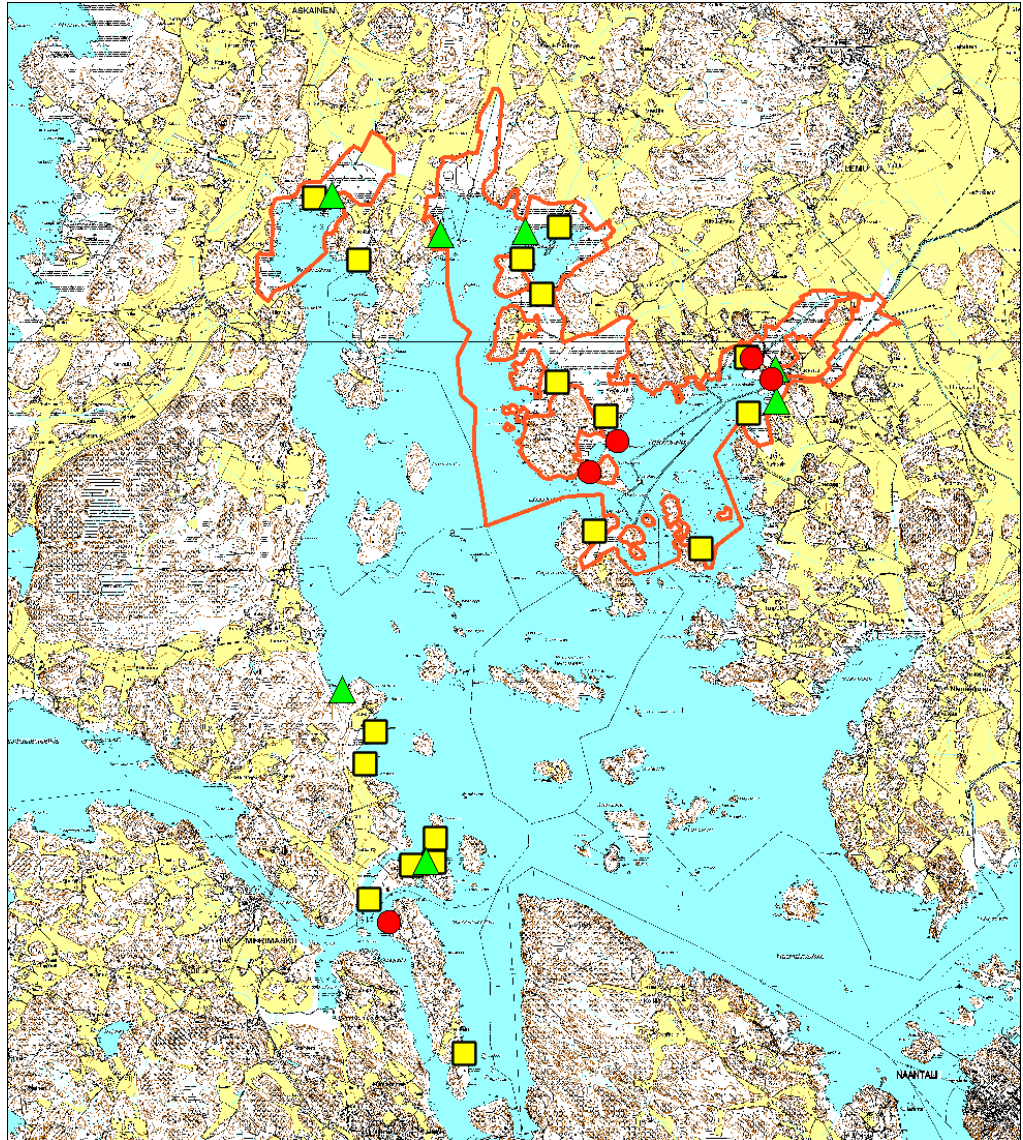
Taulukko 1. Jatkoa edelliseltä sivulta.

Laji	Status	Oukkulan-lahti	Rukan-aukko	Halkko-aukko	Merimasku	Yhteensä
Pikkulokki	dir	?		3		3
Naurulokki	muu,NT	2	3	491	10 (+ lähistöllä 50)	506
Kalalokki		7	6	7	15	35
Selkälokki	VU			1	17	18
Harmaalokki		3	2	4	3	12
Merilokki					1	1
Kalatiira	dir			1	3	4
Lapintiira	dir	3		10	10 (+ lähistöllä 40)	23
(Huuhkaja)	dir, NT	1				1
(Harmaapäätikka)	dir	1			1	2
Kiuru		1		1		2
Västäräkki		1				1
Keltavästäräkki	VU	1				1
Niittykirvinen	NT	2	2			4
Satakieli		4	7	6	5	22
Pensastasku		1		3		4
Pensassirkkalintu		1		3	1	5
Viitasirkkalintu		1	1			2
Ruokokerttunen		40	5	28	21	94
Rytikerttunen		17	2	16	11	46
Luhtakerttunen				2	1	3
Rastaskerttunen	muu, VU			4	1	5
Viiksitimali	NT	2		1		3
Pikkulepinkäinen	dir	1				1
Punavarpunen	NT	3	2	5	4	14
Pajusirkku		10	10	9	6	35
Yht.		203	95	761	235	1286

Kahlaajia havaittiin 44 paria (8 lajia) ja loppilintuja vähintään 612 paria (8 lajia). Yhden naurulokki- ja yhden lapintirayhdyskunnan koko arvioitiin 10 pariksi, mutta pesiviä pareja saattoi olla huomattavasti enemmän. Runsaimmat kahlaajat olivat taivaanvuohi (17 paria), rantasipi (8 paria) ja punajalkaviklo (7 paria), joista kaksi viimeainittua ovat silmälläpidettäviä (NT). Loppilinnuista selkälokki (18 paria) on vaarantunut, naurulokki (vähintään 506 paria) silmälläpidettävä sekä pikkulokki (3 paria), kalatiira (4 paria) ja lapintiira (vähintään 23 paria) lintudirektiivin liitteen I lajeja.

Varpuslintuja tavattiin 16 lajia, runsaimpina ruokokerttunen (94 paria), rytikerttunen (46 paria) ja pajusirkku (35 paria). Runsaimmat lajit ovat hankalasti laskettavia ruovikkolintuja, joiden parimäärät jäivät todellista alhaisemmiksi.

Avomaiden varpuslintuja tavattiin niukasti, lähinnä laidunalueilta ja luontaisesti matalakasvuisilta suurruohoniityiltä. Niistä runsain oli harvapensaiikkoisia alueita suosiva punavarpuen 14 parillaan. Varpuslinnuista keltavästäräkki (1

Kuva 2. Kaulushaikaran (neliöt), kurjen (kolmiot) ja rastaskerttunen (ympyrät) reviirien sijainti selvitysalueella. Oukkulanlahden Natura-alue on merkitty punaisella rajauksella.

pari) ja rastaskerttunen (5 paria) ovat vaarantuneita, niittykirvinen (3 paria), viiksitimali (3 paria) ja punavarpuen silmälläpidettäviä. Pikkulepinkäinen (1 pari) on lintudirektiivin liitteen I laji.

Lisäksi pesimälinnustoon kuuluivat kaulushaikara (18 reviiriä), kurki (7 paria), ruskosuohaukka (1 pari) ja mahdollisesti myös harmaahaikara (2 paria). Rantojen sudenkorentoja saalistavia nuolihaukkoja tavattiin kolme paria. Nuolihaukat pesinevät varsinaisen selvitysalueen ulkopuolella. Huomionarvoisista lajeista laskennoissa havaittiin lisäksi huuhkaja ja kaksi harmaapäätikka, joiden pesimäpaikat sijaitsivat laskenta-alueen ulkopuolella. Alueen saarissa pesi ainakin yksi palokärkipari. Merikotkista tehtiin laskennoissa useita havaintoja, ja vielä kesäkuussa Oukkulanlahdella oleskeli vanha merikotka. Useimmat havainnot koskivat esiaikuisia lintuja. Merikotkan mahdollinen pesintä jäi epäselväksi.

Alueen kaulushaikarakanta oli poikkeuksellisen tiheä: kaikilla selvitysalueen kohteilla havaittiin useita äänteleviä kaulushaikaroita. Myös kurkia pesi eri puolilla aluetta. Vaateliaisiin ruovikkolintuihin kuuluva rastaskerttunen keskityi Halkkoaukon rannoille (kuva 2).

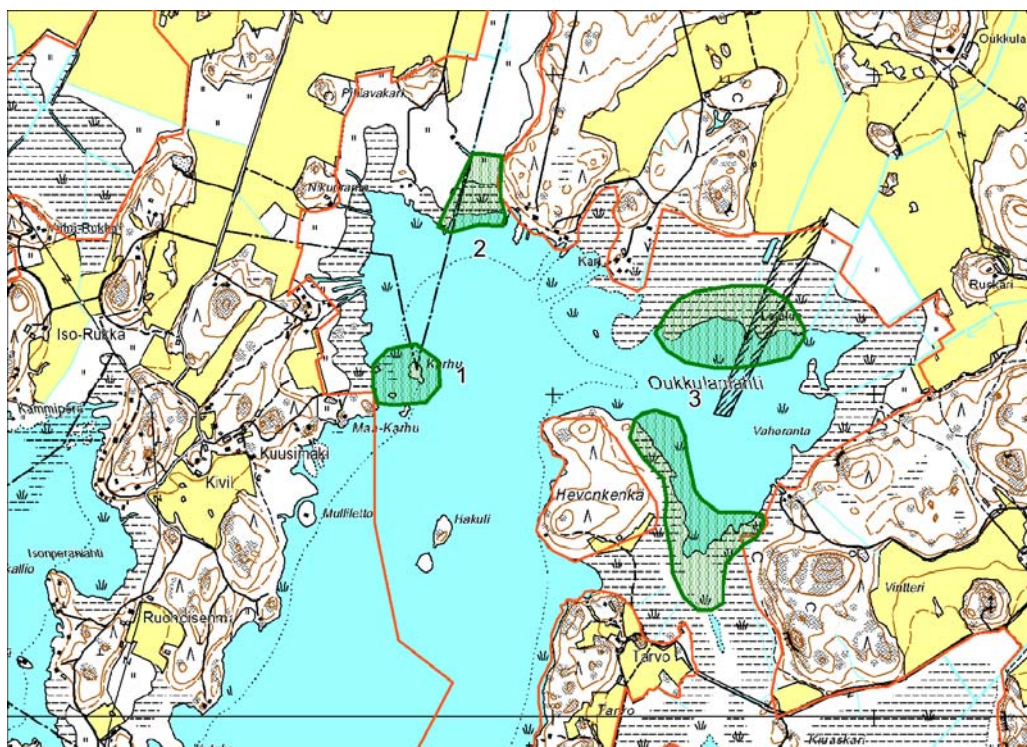
3.1 OUKKULANLAHTI

Oukkulanlahden osa-alueella tehtiin pesintään viittaavia havaintoja kaikkiaan 45 lintulajista, joiden parimääräksi tulkittiin 204 (taulukko 1). Vesilintupareja havaittiin 85, kahlaajia 11, lokkilintuja 15 ja muita varpuslintuja kuin ruokokerttusia ja pajusirkkuja 35 paria. Lisäksi lajistoon kuuluivat kaulushaikara, harmaahaikara, nuolihaukka ja kurki. Lintulaskentojen ainoa huuhkaja äänteli Monnoisten kallioalueella Oukkulanlahden itäpuolella. Harmaapäätikka tavattiin sähkötolpasta Aitsaarenrauman pohjoispuolisen pengertien varrelta. Laskenta-alueella ei ole harmaapäätikalle pesimäpaikaksi sopivaa metsää.

Oukkulanlahden linnustollisesti arvokkaimmat alueet (kuva 3) ovat

1. länsirannalla sijaitseva Karhun saarten alue (tärkeä hanhien lepäily- ja sulkimisalue, pesivänä mm. valkoposkihanhi, punajalkaviklo, meriharakka ja rantasipi)
2. Oukkulanlahden luoteisosa (mm. 5 paria taivaanvuohia, jänkäkurppa ja luh-takana) sekä
3. Oukkulanlahden itäosa (useita kaulushaikaroita, 13 paria silkkiuikkuja, kurki).

Luoteisosan ja pohjoisrannan hoitoniityt monipuolistavat alueen linnustoa. Niiltä tavattiin mm. taivaanvuohia sekä keltävästäräkki ja niittykirvinen, joille ei ole sijaa ruovikkosilla rannoilla. Oukkulanlahden itäosa osoittautui velnelaskennoissa erittäin merkittäväksi kalojen kutualueeksi.

Kuva 3. Tärkeimmät pesimälinnustokohteet Oukkulanlahdella. Numerointi viittaa tekstiin.

Huomionarvoiset lintulajit

Merihanhi (6 paria). 25.5. Pihlavakaran poukamassa 8 emoa ja 35 poikasta. 20.6. samassa paikassa 4 emoa ja 18 poikasta, jotka olivat eri lintuja kuin edellisellä kerralla. Merihanhen pesäpaikat jäivät epäselviksi.

Valkoposkihanhi (2 paria). Karhunkarilla 2 pesivää paria. 20.6. paikalla havaittiin 12 vanhaa lintuja ja 6 poikasta.

Puna- ja tukkasotka (1 ja 7 paria). Punasotkan pesimäpaikka jäi epäselväksi. Tukkasotkia pesi ainakin Karhunkarilla, josta havaittiin 20.6. poikue ja 6-munainen pesä.

Tukka- ja isokoskelo (1 ja 5 paria). Pesimäpaikat jäivät epäselviksi. 20.6. tavatut poikueet kuitenkin varmistivat pesinnät (tukkakoskelo 11 ja isokoskelo 8 poikasta).

Kaulushaikara (3 tai 4 reviiriä). Reviirit laajimmilla ruovikkoalueilla: Oukkulanlahden itärannan hoitoniityn itäpuoli (yhdessä laskennassa kaksi koirasta samaan aikaan, muulloin yksi, koord. 6724370:3224020), Hevonkengän luoteisranta (6725930:3221250) ja Hevonkengän poukaman eteläpää (6725540:3221460).

Harmaahaikara. Yksinäinen lintu kahdessa laskennassa Hevonkengän alueella. Ei viitteitä pesinnästä, mutta pesintä lähialueella mahdollinen.

Kurki (2 paria). Reviirit länsirannalla Karhun luodon kohdalla sekä koillisrannan hoitoniityllä, jossa nähtiin myös yksi poikanen.

Punajalkaviklo (1 pari). Todennäköisesti pesivä (varoitteleva) pari Karhunkarilla.

Rantasipi (1 pari). Pesintä Karhukarin alueella todennäköinen (varoitteleva lintu).

Jänkäkurppa (1 pari). Selvitysalueen ainoa jänkäkurppa soidinteli hoitoniityn ulkoreunassa Pihlavakaran kaakkoispuolella 9.5. ja 19.6. Pohjoisten aapasoiden pesimälinnustoon kuuluva jänkäkurppa on varsin satunnainen pesimälintu eteläisimmässä Suomessa.

Pikkulokki. 2 vanhaa lintua vielä 20.6., mutta ei viitteitä pesinnästä.

Naurulokki (2 paria). Kaksi paria todennäköisesti pesi Karhunkarilla.

Lapintiira (3 paria). Kolmen parin yhdyskunta Pukkikareilla.

Keltavästäräkki (1 pari). Oukkulanlahden pohjoisrannan hoitoniityllä ainakin yksi käyttäytymisestä päätellen pesivä pari. Selvitysalueen muilla rantaniityillä keltavästäräkkejä ei tavattu enää toukokuisen muuttokauden jälkeen.

Niittykirvinen (2 paria). Oukkulanlahden pohjoisrannan hoitoniityltä ainakin yksi pari. Toinen pari Pihlavakaran hoitoniityllä (entisen kunnanrajan niitty).

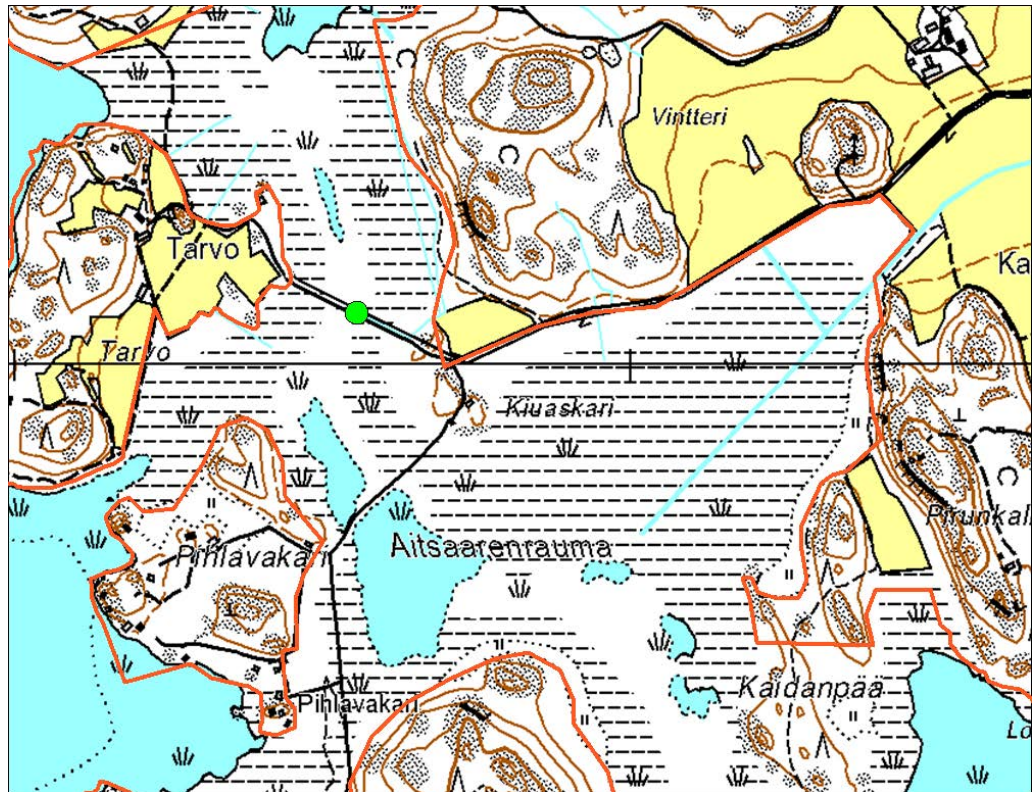
Viiksitimali (2 paria). Havaittiin kahdessa laskennassa Hevonkengän itärannalla.

Pikkulepinkäinen (1 pari). 19.6. pari Aitsaaren niityn reunassa Tarvon tilakeskuksen itäpuolella.

Punavarpunen (3 paria). Venelaskennoissa kuultiin kolme koirasta toukokuussa ja 2 kesäkuussa. Aalikan pistelaskentakohteella lisäksi yksi pari.

Viitasammakon esiintyminen

27.4. havaittiin runsaasti äänneleviä viitasammakoita Kiuaskarilta länsipuolisen pengertien ympäristössä, jossa on laaja alue kosteapohjaista järviruovikko (kuva 4). Viitasammakoita ei todettu Oukkulanlahden pistelaskentapaikoilla, eikä niitä myöskään havaittu venelaskennoissa. Viitasammakon lisääntymis-

Kuva 4. Viitasammakon kutupaikka (vihreä piste) Aitsaarenrauman pohjoispuolella.

paikaksi sopivan näköistä ympäristöä on laajalti myös Aitsaarenrauman alueella sekä Aitsaarenrauman ja Kaidanpään välisellä alueella.

Pistelaskentapaikkojen havainnot

Oukkulanlahden osa-alueella oli neljä pistelaskentapaikkaa. Laskentakohteista havaitut lintuparit luetellaan seuraavasti. Mukana ovat ne laskentapaikasta havaitut linnut, jotka voitiin merkitä kartalle.

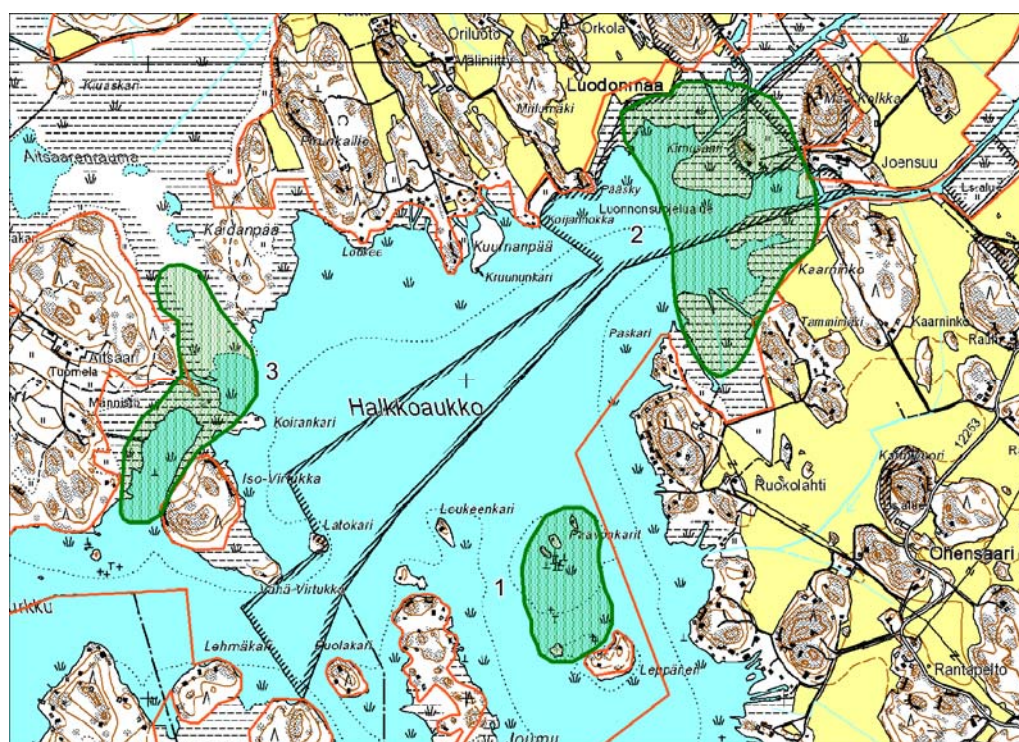
1. **Aitsaari, Aalikka.** Kapealti ruovikkoinen ranta-alue. Västäräkki 1, ruokokerttunen 1, rytikerttunen 1, punavarpuunen 1, pajusirkku 1 pari.
2. **Hevonkenkä, itärannan kärki.** Ruovikkoinen ranta-alue, josta kesäkuun puolella ei enää näkynyt avoveteen. Kyhmyjoutsen (pesä), viiksitimali 2, ruokokerttunen 1, rytikerttunen 1 pari. 19.5. vanha merikotka rantapuussa, siirtyi itärannalle.
27.4. lahdenperukassa: merihanhi 2, tavi 18, sinisorsa 3 paria, tukkasotka 13, uive-lo 2 paria, silkkiuikku 5, nokikana 2. 21.5. yht. 17 sinisorsakoirasta ja 2 vanhaa laulujoutsenta.
3. **Pohjoisrannan hoitoniitty.** Laskentapiste itäreunan ojanpenkereen kärjessä. Kurki 1, taivaanvuohi 1, kiuru 1, keltavästäräkki 1, niittykirvinen 1, rytikerttunen 2, pensastasku 1, pajusirkku 1. 21.5. sinisorsa 22 koirasta, muilla käynneillä ei vesilintuja.
4. **Pihlavakarin itäpuolen hoitoniitty.** Laskentapiste niityn itäreunassa. Västäräkki 1, niittykirvinen 1, pajusirkku 1. Ei kahlaajia tai vesilintuja muuttoaikaisissa laskennoissa.

3.2 HALKKOAUKKO

Halkkoaukon osa-alueella tehtiin pesintään viittaavia havaintoja 45 lintulajista, joiden parimääräksi tulkittiin 761 (taulukko 1). Suurin osa yksilöistä oli naurulokkeja, joista parimääräksi saatiin 491. Vesilintupareja havaittiin 114 (14 lajia), kahlaajia 12 (6 lajia), loppilintuja 517 paria (7 lajia) ja muita varpuslintuja kuin ruokokerttusia ja pajusirkkuja 30 paria (yhteensä 10 varpuslintulajia). Lisäksi lajistoon kuuluivat kaulushaikara, ruskosuohaukka, nuolihaukka, luhtakana, ruiskäärä ja kurki. Iso-Virtukan saaresta löydettiin palokärjen (lintudirektiivin laji) poikaspesä.

Halkkoaukon linnustollisesti tärkeimmät alueet ovat (kuva 5).

1. Paavonkarin–Leppäsen alue (mm. iso naurulokkiyhdykskunta, lapintiiirayhdykskunta, 29 paria silkkiuikkua ja härkälintu),
2. Vähäjoen suisto ja Kirnusaaren ympäristö (mm. 2 kaulushaikarareviiriä, 2 paria kurkia, 2 rastaskerttusta, ruskosuohaukka) sekä
3. Aitsaarenrauman–Koirankarin alue (mm. 2 kaulushaikarareviiriä, 2 rastaskerttusreviiriä).

Kuva 5. Tärkeimmät lintujen pesimäalueet Halkkoaukossa. Numerointi viittaa tekstiin.

Huomionarvoiset lintulajit

Tukkasotka (3 paria). 20.6. poikue, jossa 7 poikasta.

Tukka- ja isokoskelo (2 ja 3 paria). 20.6. tavatut poikueet varmistivat pesinnät (yksi poikue kumpaakin lajia). Pesimäpaikat jäivät epäselviksi.

Kaulushaikara (6 reviiiriä). Reviirit: Aitsaarenrauma (6724430:3221590), Kaidanpään lintutornin länsipuolinen ”salmi” (koord. 6724215:3222155), Vähäjoen suu (6724860:3223680), Paskari (6724250:3223700), Joumun saaren itäranta (6722780:

3223190) ja Lehmäkarin länsipuolinen poukama Papinluodon pohjoisrannalla (67722960:3222040).

Ruskosuohaukka (1 pari). Selvitysalueen ainoat pesintään viittaavat havainnot ruskosuohaukasta tehtiin Vähäjoen suulla, jossa oleskeli 25.5. 2 naarasta ja 19.6. yksi ruskosuohaukkakoiras.

Ruisräikkä (1 pari). Reviiri Hirvijoen varrella Mäennenän luhta-alueella.

Kurki (2 paria). Molemmat reviirit Hirvijoen suulla, toinen Kirnusaaren itäpuolella ja toinen Kaarningon ranta-alueella.

Punajalkaviklo (2 paria). Kaksi varoittelevaa yksilöä eri paikoissa.

Rantasipi (3 pari). Poikuehavainto ja kaksi muuta varoittelevaa lintua eri paikoissa.

Pikkulokki (3 paria). Kolme paria Paavonkarin eteläpuolella naurulokkiyhdyksunnassa.

Naurulokki (491 paria). Paavonkarilla 9.5. tehtyjen pesälaskentojen perusteella vähintään 491 pesivää paria. 20.6. paikalla noin 350 emolintua ja epäselväksi jäänyt määrä poikasia.

Selkälokki (1 pari). Pesivä pari Leppäsen saarella.

Kalatiira (1 pari). Yksi pesälöytö.

Lapintiira (10 paria). Noin 10 pesivää paria Paavonkareilla.

Rastaskerttunen (4 paria). Laulavat koiraat kuultiin Vähäjoen suulla, Hirvijoen suulla Kirnusaaren eteläpuolella, Kaidanpää Koirasaaren rannassa (kuului myös lintutorniin) sekä Aitsaaren ja Iso-Virtukan välisessä lahdessa.

Viiksitimali (1 pari). Vähäjoen suistossa 9.5. 1 tai 2 ääntelevää. Havaintopaikka on lajin pesintään sopivaa järviruovikkoa.

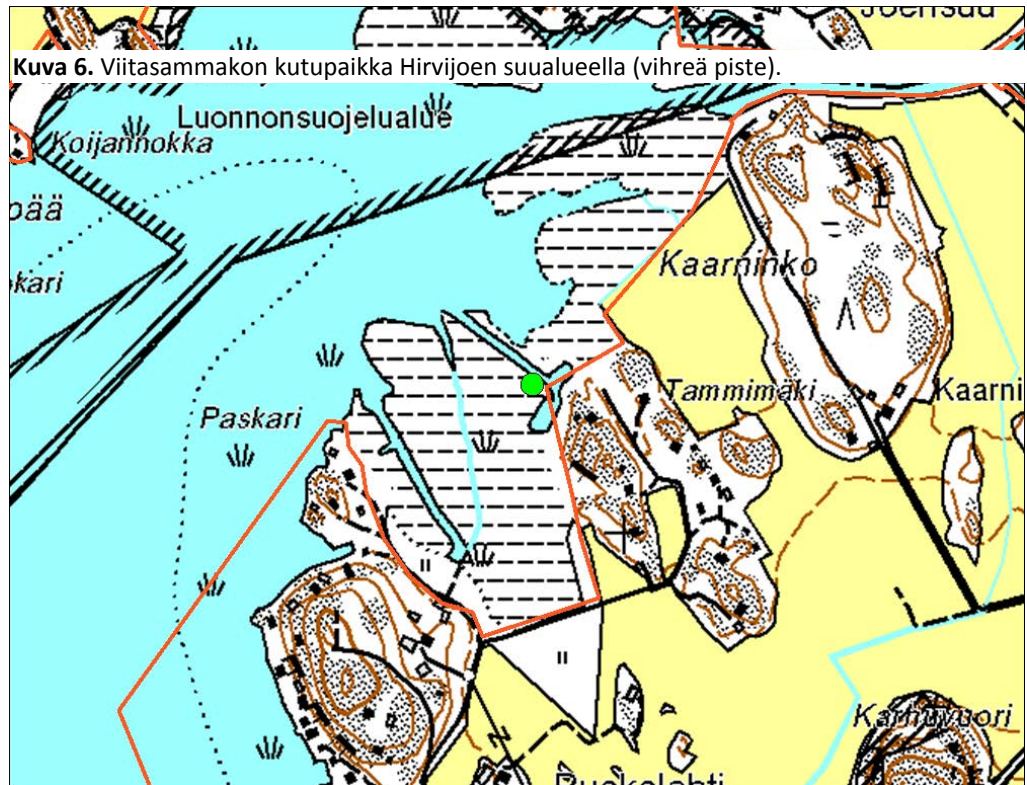
Punavarpunen (5 paria). Kolme reviiriä Aitsaarenrauman koillispuolisen ruovikkoalueen reunaosissa, yksi reviiri Vähäjoen varrella Toivolan luhdalla ja toinen Vähäjoen suulla.

Kevätmuutonaikainen linnusto

Halkkoaukon pohjoisrannalla sijaisevasta Kaidanpään lintutornista laskettiin vesialueen linnut 11.4.2012, jolloin selkävesi oli pääosin avoimena. Alueelle oli kerääntynyt huomattava määrä sinisorsia (120) ja isokoskeloita (415). Myös muita vesilintuja havaittiin runsaasti (liite 1).

Viitasammakon esiintyminen

27.4. tavattiin runsaasti viitasammakoita Hirvijoen suun lounaispuolella. Viitasammakon kutupaikka sijaitsi Tammimäen luoteispuolella ruovikon läpi johtava veneväylän tuntumassa (kuva 6). Viitasammakoita ei tavattu muualta Halkkolahden alueelta, mutta sopivia kutupaikkoja saattaa silti olla lisää Hirvijoen ja Vähäjoen suistoalueella.

Kuva 6. Viitasammakon kutupaikka Hirvijoen suualueella (vihreä piste).

Pistelaskentapaikkojen havainnot

Halkkoaukolla oli seitsemän pistelaskentapaikkaa. Laskentakohteistahavaitut lintuparit luetellaan seuraavasti. Mukana ovat ne laskentapaikasta havaitut linnut, jotka voitiin merkitä kartalle.

1. **Ohensaari.** Paskarin ja Tammimäen välinen ruovikkoalue. Tiheää, maaton ruovikkoa, laskentapiste penkereellä alueen läpi kaivetun ojan päässä. Uuden ruovikoin kasvettua paikalta ei ole näkyvyyttä avoveteen. Kaulushaikara 1 (ruovikon ulkoreunassa), satakieli 5 (3 lounaisrannalla, 2 itäpuolella), ruokokerttunen 2, rytikerttunen 1, luhtakerttunen 1, pajusirkku 2. 27.4. edustalla 15 isokoskeloa ja 2 sinisorsaparia. 21.5. 2 ruskosuohaukkanaarasta.
2. **Hirvijoki, jokivarren suurruohoniitty Mäennenän itäpuolella.** Laskentapiste lounaasta tulevan joen ja Hirvijoen yhtymäkohdassa. Ruisrääkkä, 1, satakieli 1, pensassirkkalintu 3, luhtakerttunen 1, rytikerttunen 1, ruokokerttunen 1, pensastasku 1, pajusirkku 1. Satakieli puustoisessa jokivarressa, muut lajit harvaan pensaikkoisella niityllä ja ruovikossa. Yksittäinen havainto taivaanvuohesta (soidintavasta) ja kuovista, jotka todennäköisesti pesivät muualla.
3. **Vähäjoki, Toivolan tilakeskuksen länsipuolinen suurruohoniitty.** Laskentapiste jokivarressa. Kiuru 1, ruokokerttunen 2, pensastasku 1, pajusirkku 2. 27.4. paikalla taivaanvuohi, töyhtöhyppä ja jänkäkurppa, jotka tulkittiin muuttomatkalaiksiksi tai muualta tulleiksi.
4. **Kirnusaari.** Laajojen järviruokokasvustojen ympäröimä kalliosaari, jota käytetään lammaslaitumena. Havaintopaikka luoteisella kallioalueella. Luhtakana 1 eteläpuolella, kurki 1, ruokokerttunen 2 saaren länsi- ja 2 itäpuolella, rytikerttunen 2 saaren länsi ja 4 itäpuolella, rastakerttunen 1 etelärannalla, punavarpuen 1 pohjoispuolella, pajusirkku 2.
5. **Kaidanpää, lintutorni.** Ruovikkolinnut edustan ruovikossa, vesilinnut kauempana avovedessä. Kyhmyjoutsen 1 (pesä tornin edustalla), rytikerttunen 2, ruoko-

kerttunen 2, rastaskerttunen 1 lounaispuolella, pajusirkku 2. Pensassirkkalintu, 15.6. koiras ent. pellon eteläpäässä tornille johtavan polun varressa (Pirunkallioltä länsipuolella).

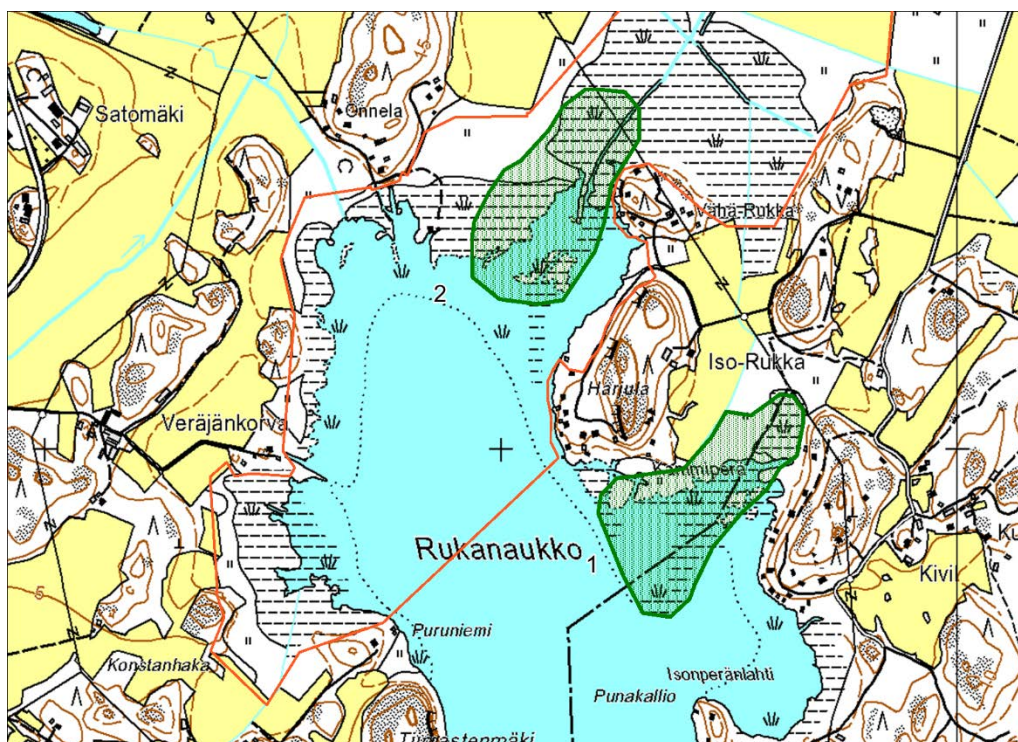
27.4. tornin edustalla kyhmyjoutsen yht. 8, laulujoutsen 25, sinisorsa 13, jouhisorsa 2 paria, tavi n. 45, haapana 21, telkkä 10, uivelo 4 ja isokoskelo n. 400. Myöhemmillä käynneillä ei enää vesilintujen muuttoparvia.

6. **Aitsaarenrauman koillispuolinen ruovikkoalue.** Ruovikkoinen, umpeenkasvanut merenlahti. Laskentapiste itärannalla lintutornille johtavan polun varressa. Rytikerttunen 2, ruokerttunen 2, punavarpunen 3, pajusirkku 1.
7. **Aitsaari.** Laskentapiste kaakkoisrannalla, jonka edustalla vedestä kasvavaa ruovikkoa. Sinisorsa 2, ruokokerttunen 1, rastaskerttunen 1. 27.4. vesialueella 5 sinisorsaa, 4 isokoskeloa ja 1 kyhmyjoutsen.

3.3 RUKANAUKKO

Rukanaukon alue on selvitysalueen muita osa-alueita pienempi ja niukkalintuisempi. Linnuston tiheys ei kuitenkaan mainittavasti poikennut muista osa-alueista. Rukanaukossa havaittiin 26 lintulajia, joiden parimäärä oli 95 (taulukko 1). Vesilintupareja tavattiin laskennoissa 38 (8 lajia), kahlaajia 8 (6 lajia), lokkilintuja 11 paria (3 lajia) ja muita varpuslintuja kuin ruokokerttusia ja pajusirkkuja 13 paria (yhteensä 7 varpuslintulajia). Linnustoon kuuluivat lisäksi kaulushaikara, ruisräikkä ja kurki.

Rukanaukon tärkeimmät lintujen pesimäpaikat (kuva 7) ovat

Kuva 7. Tärkeimmät pesimälinnustokohteet Rukanaukolla. Numerointi viittaa tekstiin.

1. Kammiperä (kaulushaikara) ja
2. Rukanaukon pohjoislahti (mm. kaulushaikara ja kurki).

Huomionarvoiset lajit

Isokoskelo (3 paria). Uhanalaisista tai silmälläpidettävistä vesilinnuista alueelta tavattiin laskennoissa ainoastaan isokoskelo. Pesintää ei varmistettu, mutta säännöllisesti paikalla oleskelleiden yksiköiden perusteella pesimäkanta oli kolme paria.

Kaulushaikara (2 reviiiriä). Toinen reviiireistä sijaitsi Rukanaukon pohjoisrannalla (koord. 6726580:3218990) ja toinen Kammiperän poukamassa (6725900:3219480).

Ruisrääkkä (1 pari). Ainoa havaittu yksilö äänteli 25.5. länsirannalla Veräjänkorvan rantapeltojen pohjoispäässä.

Kurki (1 paria). Kurkipari reviiiri sijaitsi Vähä-Rukan niemen länsipuolella laskuojan varrella.

Punajalkaviklo (2 paria). Kesäkuussa kaksi varoittlevaa paria Vähä-Rukan länsipuolen niityllä, toinen niityn yli kulkevan sähkölinjan kohdalla ja toinen hieman pohjoisempana.

Rantasipi (1 pari). Havaintoja vain yhdestä parista.

Naurulokki (3 paria). Yksi pesälöytö ja kaksi muuta pesivän oloista paria.

Niittykirvinen (2 pari). Reviiirit lahden perukassa Vähä-Rukan länsipuolella sekä länsirannalla Veräjänkorvan laidunalueella.

Punavarpunen (2 paria). Kesäkuun venelaskennassa kaksi laulavaa koirasta. Pistelaskentapaikoilla lajia ei tavattu.

Viitasammakon esiintyminen

Kuva 8. Viitasammakon kutupaikka Rukanaukolla (vihreä piste).

27.4. Veräjänkorvan laidunalueen ulkoreunassa (kuva 8) oli runsaasti kutupuuhissa olevia viitasammakoita. Samantyyppisiä, viitasammakolle sopivia ympäristöjä on myös Rukanaukon pohjoisosassa. Pohjoisosan pistelaskentakohteilla viitasammakoita ei kuitenkaan havaittu.

Pistelaskentapaikkojen havainnot

Rukanaukolla oli kolme pistelaskentapaikkaa. Laskentakohteistahavaitut lintu-parit luetellaan seuraavasti. Mukana ovat ne laskentapaikasta havaitut linnut, jotka voitiin merkitä kartalle.

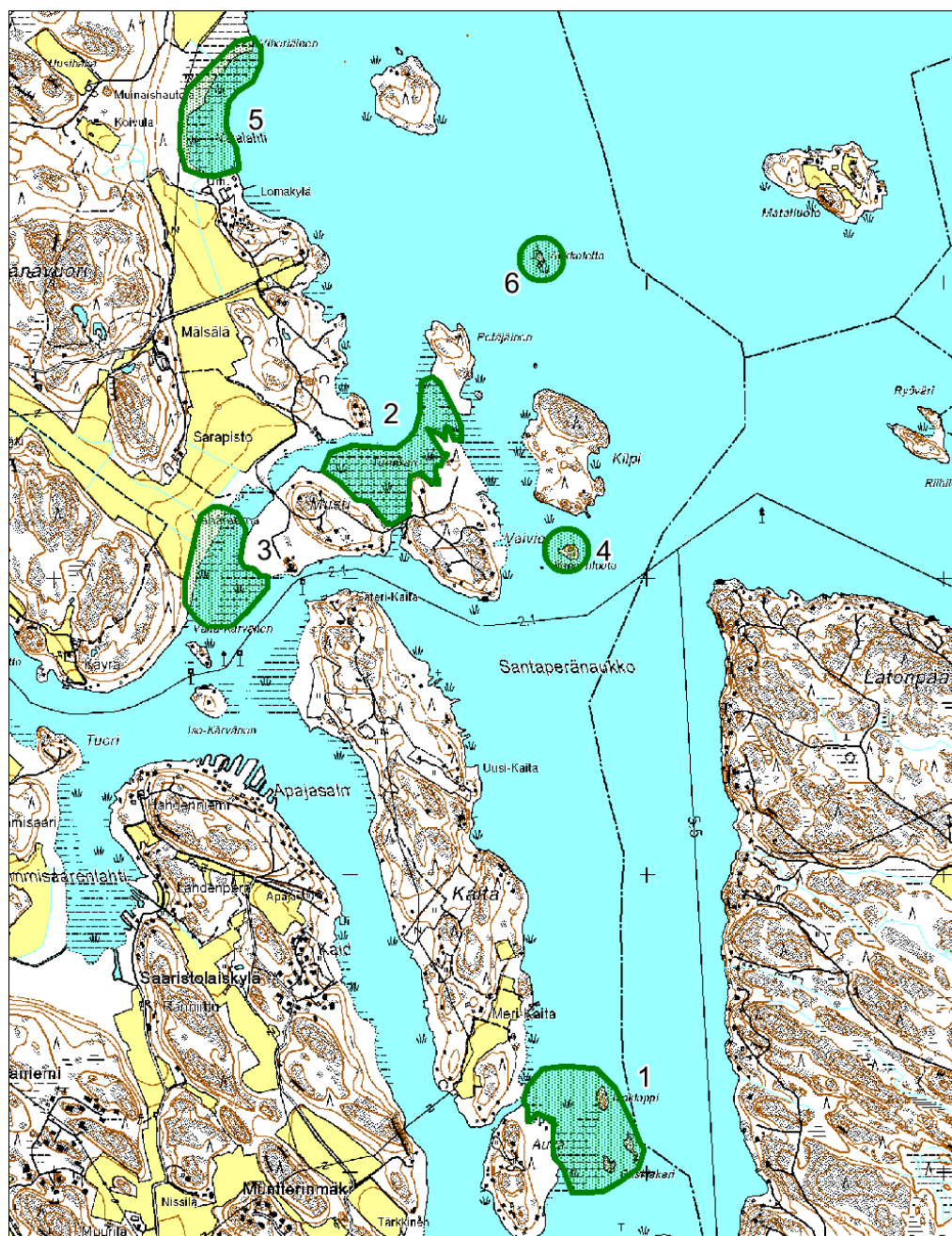
1. **Harjulan niemen pohjoisranta.** Hyvä näkyvyys koillisen poukaman vesialueelle. Kyhmyjoutsen 1, töyhtöhyppä 1 (perukassa), punajalkaviklo 1 (perukassa), rytikerttunen 1, ruokokerttunen 1, punavarpunen 1. 27.4. avovedessä sinisorsa 5, tavi 17, uivelo 7, telkkä 1, silkkiuikku 11, merikotka ruokomättäällä. 21.5. sinisorsa 2, telkkä 4. 16.6. uusi ruovikko esti näkyvyyden vesialueelle lähes kokonaan.
2. **Kammiperä.** Tiheäruovikkoinen poukama, havaintopiste itärannalla, ei näkyvyyttä avoveteen. Kaulushaikara 1, ruokokerttunen 2.
3. **Veräjänkorva.** Laidunnettu ranta-alue, ulkoreunassa ruovikkoa, ei juuri näkyvyyttä avoveteen. Niittykirvinen 1, kottarainen 1, rytikerttunen 1, pajusirkku 2. 27.4. lisäksi kyhmyjoutsen 4 yks. ja lapasorsa 1 koiras. 16.6. laitumella 60 kottaraista ja rantapuussa esiaikuinen merikotka.

3.4 MERIMASKU

Merimaskun osa-alue on sokkeloinen, saarten pirstoma vesialue, jonka pesimälinnustoa selvitettiin lähes yksinomaan veneellä; alueella tehdyt kaksi pistelaskentaa tuottivat lisätietoa vain niukasti. Pesintään viittaavia havaintoja tehtiin kaikkiaan 39 lajista, joiden parimäärä oli 235 (liite 1). Vesilintupareja havaittiin 89 (14 lajia), kahlaajia 13 (5 lajia), loppilintuja 59 paria (7 lajia) ja muita varpuslintuja kuin ruokokerttusia ja pajusirkkuja 23 paria (yhteensä 8 varpuslintulajia). Näiden lisäksi lajistoon kuuluivat kaulushaikara, harmaahaikara, nuolihaukka, luhtakana, ruiskäärä ja kurki. Myös harmaapäätikka havaittiin lintulaskennoissa, mutta sen pesäpaikka sijaitsi mahdollisesti Kärvästen saarilla. Niukasti laskenta-alueen ulkopuolella sijaitsevalla Aukkoleton luodolla pesi loppilintujen yhdyskunta, jossa oli n. 50 naurulokki- ja 40 lapintiiraparia.

Linnustollisesti arvokkaita alueita (kuva 9) on useita:

- 1) Auvan saaren itäpuolinen järvi-ruovikkoalue ja siihen liittyvät Ruskiakarit ja Isokloppi (mm. 2 paria kaulushaikaroita, 2 paria valkoposkihanhi, 2 paria kanadanhanhi, 35 paria silkkiuikkuja, 3 paria punasotkia, 17 paria selkälokkeja, 10 paria lapintiiroja, meriharakka).
- 2) Tornikari–Petäjäinen (mm. 4 kaulushaikarareviiriä, kurkipari).
- 3) Vähärauma (kaulushaikara, luhtakana).
- 4) Vaivionluoto (kanadanhanhi, meriharakka, rantasipi). Myös tärkeä vesilintujen lepäily- ja sulkasatopaikka.
- 5) Vajalahti (2 kaulushaikarareviiriä, kurkipari, joka ehkä pesi muualla).
- 6) Hieman laskenta-alueen ulkopuolelle jäävä Aukkoleton kallioluoto on tärkeä tiirujen ja loppien pesimäpaikka (lapintiira 40 paria, naurulokki 50 paria, valkoposkihanhi, punajalkaviklo).

Kuva 9. Tärkeimmät lintujen pesimäpaikat Merimaskun alueella. Numerointi viittaa tekstiin.

Huomionarvoiset lajit

Valkoposkihanhi (2 paria). Pesivä pari Isoklopin saarella ja Ruskiakarilla. Lisäksi kymmenen muuta yksilöä, jotka vaikuttivat pesimättömiltä.

Punasotka (3 paria). Kaikki parit Isoklopin–Ruskiakaran alueella, jossa 20.6. myös neljän poikasen poikue.

Tukkakoskelo (1 pari). 20.6. poikue, mutta ei aikaisempia pesintään viittaavia havainnoja.

Isokoskelo (5 paria). 20.6. poikue, muut havainnot koskivat pareja ja pikkuryhmiä.

Härkälintu (1 pari). Yksi pari Mollarinperällä.

Kaulushaikara (7 reviiriä). Vähä-Kärväsen–Petäjäisten alueella peräti 4 reviiriä; koko selvitysalueen merkittävin kaulushaikaratihentymä (keskipiste 6719250: 3220150). Lisäksi yksi ääntelypaikka Kaitaan saaren eteläpäässä (6719290:3220620) ja kaksi reviiriä Vajalahdella (6720780:3219650 ja 6720440: 3219540).

Harmaahaikara. Kesäkuiset havainnot Mustikesta (1 yks.) ja Tammisaarenlahdelta (3 yks.). Mahdollisesta pesinnästä ei saatu viitteitä.

Ruisrääkkä (1 pari). 18.6. ääntelevä koiras Vähärauman rannassa Sarapiston kohdalla.

Kurki (2 paria). Todennäköisesti poikasiaan hätäilevä pari Mollarinperällä ja Vaivion saaren pohjoisrannalla.

Punajalkaviklo (2 paria). Kahdessa paikassa soidintavia ja kesäkuuisilla käynneillä varoittelevia lintuja.

Rantasipi (3 paria). Parit hajallaan eri puolilla. Kesäkuussa emo ja ainakin yksi poikanen Isoklopissa.

Naurulokki (10 paria). Noin kymmenen parin yhdyskunta Isoklopin ruovikossa.

Selkälokki (17 paria). Kaikki parit Ruskiakaran–Isoklopin alueella. Pesiviä selkälokkeja oli vain yksi pari selvitysalueen muilla kohteilla.

Lapintiira (10 paria). Noin kymmenen parin yhdyskunta Ruskiakarilla.

Rastaskerttunen (1 pari). Reviiri Kärvästen salmessa.

Punavarpunen (4 paria). Kesäkuun venelaskennoissa kolme laulavaa koirasta. Lisäksi yksi reviiri Tammisaarenlahdella.

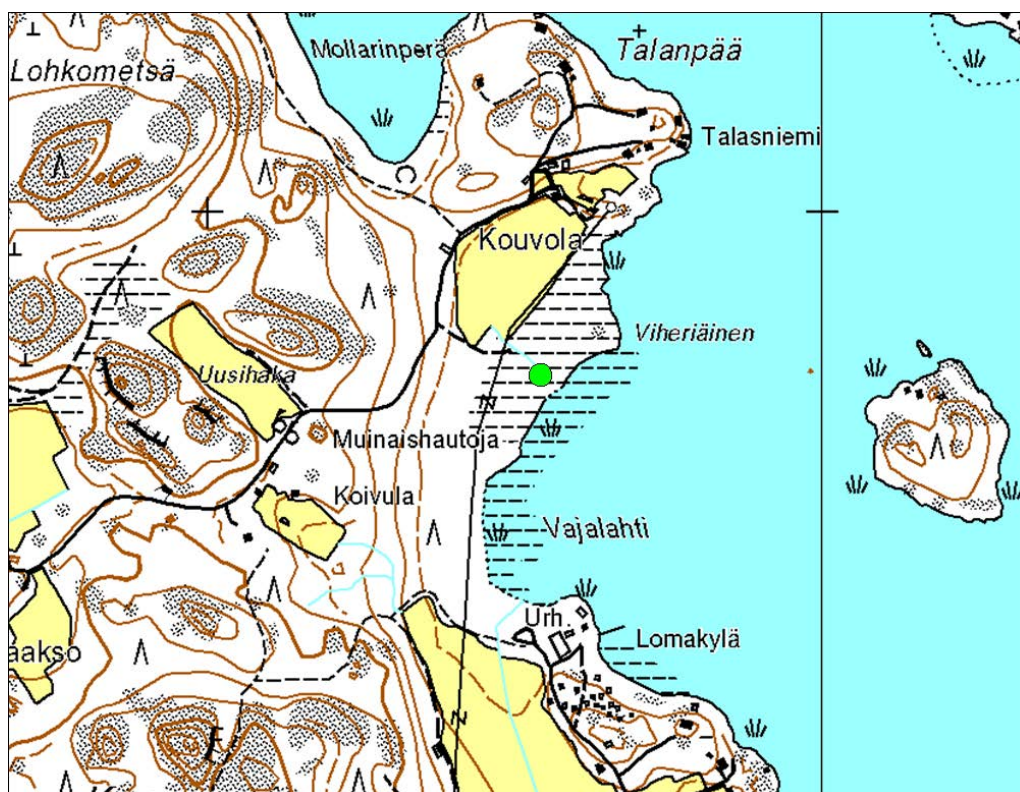
Viitasammakon esiintyminen

Vajalahden pohjoisrannalla äänteli 27.4. useita viitasammakoita. Kutupaikka sijaitsi ruovikkoisella ranta-alueella pellolta tulevan ojan suussa (kuva 10). Viitasammakolle sopivaa ympäristöä näyttäisi olevan etenkin Vähärauman salmen ympäristössä. Kahta päivää aiemmin tehdyissä venelaskennoissa viitasammakoita ei kuitenkaan havaittu.

Pistelaskentapaikkojen havainnot

Merimaskussa oli kaksi pistelaskentapaikkaa. Laskentakohteistahavaitut lintuparit luetellaan seuraavasti. Mukana ovat ne laskentapaikasta havaitut linnut, jotka voitiin merkitä kartalle.

1. **Viheriäisten ranta**. Pellon reunustama kovapohjainen, ruovikoitunut niitty, joka ilmeisesti on aiemmin ollut laitumena. Ulkoreunassa vedestä kasvavaa järvi-ruovikkoa. Havaintopiste pellon eteläpään kohdalla. Kurki 1 (mahdollisesti sama

Kuva 10. Viitasammakon kutupaikka (vihreä piste) Merimaskun alueella.

pari kuin Mollarinperässä), pajusirkku 3, ruokokerttunen 1, punavarpunen 1. 27.4. runsaasti viitasammakoita.

2. **Tammisaarenlahti.** Tiheäruovikkoinen poukama, havaintopiste itärannalla, jossa venevalkamia. Avovettä vain vähän näkyvillä. Rytikerttunen 2, punavarpunen 1. 27.4. 1 silkkiuikku.

4 TULOSTEN TARKASTELU JA SUOSITUKSET

Selvitysalue on linnustoltaan runsas ja monipuolinen. Lajistoon kuuluu tyyppilisiä lintuvesien pesimälajeja, mutta myös selkävesien lintuja, joista huomionarvoisin on uhanalainen selkälokki, joita alueella pesi kaikkiaan 18 paria. Linnustoa monipuolistavat lisäksi useat saaristolinnuiksi luettavat lajit, kuten punajalkaviklo, meriharakka, merilokki ja lapintiira.

Selvitysalueen rannat ovat laajalti umpeenkasvaneita. Rantojen kasvillisuus on melko yksipuolista järviruovikkoa. Siihen tuovat vaihtelua lähinnä rantojen puoleiset suurruohonitit ja laiduntamalla avoimena pidetyt matalakasvuiset nitit, joiden pinta-ala on vähäinen ruovikkoalaan nähden. Ruovikoiden runsaus heijastuu pesimälinnustoon, jossa järviruokokasvustoja suosivien lajien osuus on suuri. Huomionarvoista on etenkin kaulushaikaran runsaus: selvitysalueella oli vähintään 18 kaulushaikaran reviiriä, joten alue on yksi maamme parhaista kaulushaikarakeskittymistä. Kaulushaikaran kanssa usein samoissa ruovikoissa pesiviä ruskosuohaukkoja tavattiin sitä vastoin vain yksi, jonka lisäksi havaittiin muutamia pesimättömiltä vaikuttaneita yksilöitä. Ruskosuohaukan niukkuus selvitysalueella ei johdu ainakaan sopivien pesäpaikkojen vähyydestä.

Ruovikkorantojen suuri määrä näkyy myös vesilinnustossa, jossa valta-asema oli järviruovikoissa pesivällä silkkiuikulla sekä monenlaisissa ympäristöissä menestyvällä ”jokapaikansorsalla” tavilla, sinisorsalla ja telkällä; näiden neljän runsaimman lajin osuus oli 63 % kaikista vesilintupareista. Reheviä, matala-kasvuisia ranta-alueita suosivista sorsalinnuista sekä haapana että lapasorsa olivat niukkoja ja heinätavi puuttui lajistosta kokonaan.

Oukkulanlahden ja Rukanaukon alueella on useita laiduntamalla avoimena pidettyjä niittyalueita. Hoitoniityillä tehtiin ainoastaan pistelaskentoja, joten niiden linnustosta saatiin vain suuntaa-antavaa tietoa. Havaintojen perusteella hoitoniityt monipuolistavat alueen linnustoa, mutta pesimälinnuston tiheys niillä ei ole suuri. Havaituista lintulajeista keltavästäräkki ja niittykirvinen pesivät pelkästään hoitoniityillä. Hoidettujen ranta-alueiden linnustoon kuuluivat lisäksi mm. punajalkavikloja, alueen ainoa jänkäkurppa sekä useita taivaanvuohipareja. Myös pesivät kurjet ja kottaraispoikueet käyttivät niittyjä ruokailualueinaan. Hoitoniityt todennäköisesti toimivat muuttoaikoina mm. kahlaajien ja hanhien oleskelu- ja ruokailualueina, vaikka tätä ei pesimälintulaskennoissa voitukaan varmistaa. Niittyalueiden linnuista mm. punajalkaviklo, keltavästäräkki ja niittykirvinen ovat selvästi vähentyneet ainakin Oukkulanlahden–Halkkoaukean alueella 1980-luvun alkuvuosien (Saarinen 1983) jälkeen.

Selvityskohteista Halkkoaukko, Oukkulanlahti ja suurin osa Rukanaukosta kuuluvat Oukkulanlahden Natura 2000 -alueeseen. Merimaskun alue ei ole mukana Natura-alueessa, mutta se osoittautui pohjoisempana sijaitsevien Natura-kohteiden veroiseksi kosteikkolintujen pesimäpaikaksi.

4.1 KUNNOSTUSTOIMIA TARVITSEVAT MERENRANTANIITYT

Ranta-alueiden hoitotoimet olisi hyvä keskittää nykyisinkin laidunkäytössä oleville alueille. Lähes kaikkia alueen hoitoniittyjä reunustaa avoveden puolella järviruokokasvusto. Niittyjen avaaminen avoveteen asti on todennäköisesti paras keino linnuston elinolojen parantamiseksi. Vesirajan ruovikon äestäminen tai muulla tavoin toteutettu järviruo’on juurakoiden kurittaminen hidastaisi ranta-alueen uudelleen umpeutumista ja vähentäisi myöhempää hoitotarvetta. Linnustoselvitys ei paljastanut laidunkäytössä olevien niittyalueiden välillä sellaisia eroja, joiden perusteella niiden hoidon voisi asettaa kiireellisyys- tai tärkeysjärjestykseen.

Osalla niityistä on puustoisia tai pensaikkoisia ojanvarsia. Puuston poistaminen on suotavaa, sillä se lisää yhtenäisen avoniityn pinta-alaa ja vähentää samalla niittyalueen pesiä tarkkaileville variksille sopivia tähystyspaikkoja.

Rantaniittyjen kunnostustoimia on mielekkäintä toteuttaa Rukanaukon pohjois-päässä, Oukkulanlahden pohjoisrannalla sekä Aitsaarenrauman ruovikkoalueella. Rukanaukon länsirannalla on käytössä olevaa rantalaidunta Veräjänkorvan tilan kohdalta noin 600 metriä pohjoiseen. Rantalaitumen ja vesialueen yhteyden katkaisee järviruokovyöhyke, joka ei ole niin leveä kuin monessa muussa kohdassa selvitysalueella, mutta riittävän vahvaa jotta se katkaisee yhteyden rantaan. Kyseisessä kohteessa (kuva 11) ei havaittu erityisen arvokkaita järviruovikosta riippuvaisia lajeja, joten alueen voi ottaa kunnostuskohteeksi. Kunnostus edellyttää useampana vuonna järviruovikon niittoa ja mahdollisesti sii-

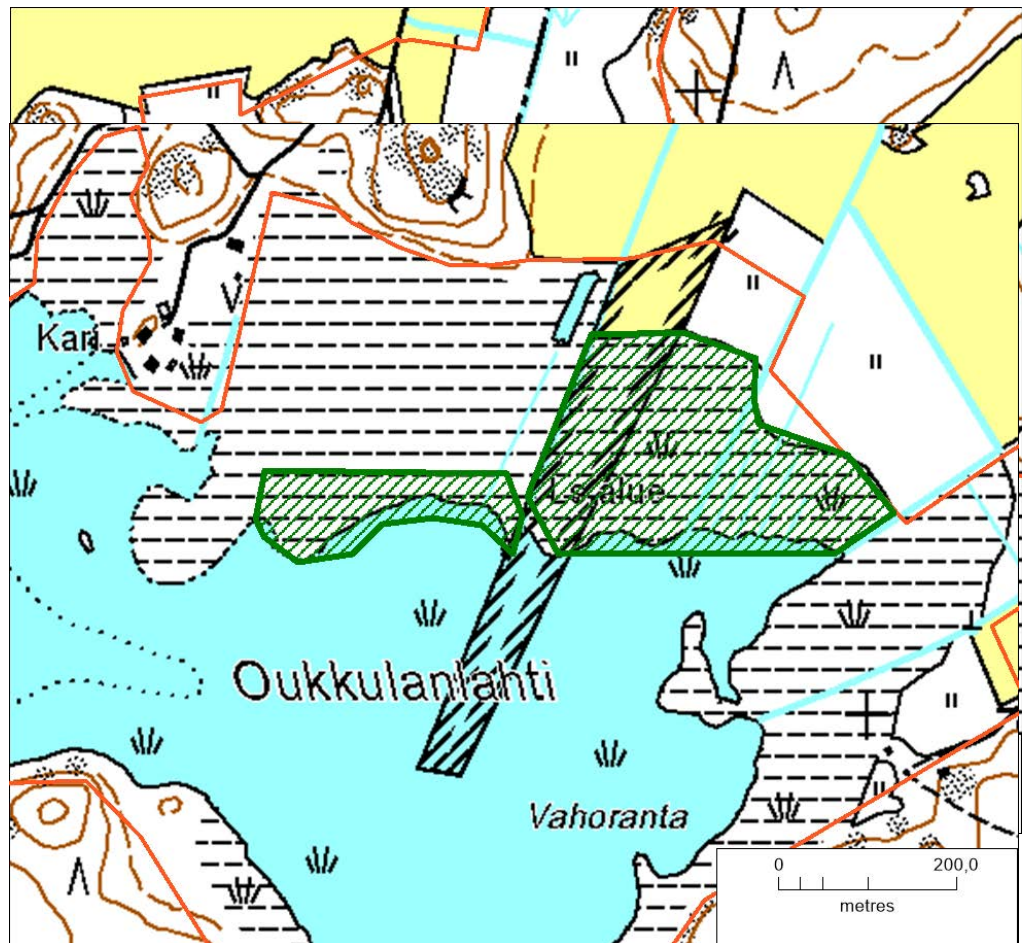
Kuva 11. Kunnostettavaksi sopiva niittyalue Rukanaukon länsirannalla. Natura 2000 -alueen raja on merkitty punaisella viivalla.

kahlaajalintujen elinolojen parantamiseen ja siitä hyötyisivät myös niittyillä ruokailevat hanhet ja muut vesilinnut näkyvyyden parantuessa vesialueelle.

Oukkulanlahden pohjoisrannalla on toinen laidunalueeseen rajoittuva ruovikkoalue, jota on mahdollista käsitellä samalla tavoin kuin Rukanaukon länsirannan aluetta (kuva 12). Kohteella havaittiin inventoinneissakin mm. jänkäkurppa ja taivaanvuohia. Alueen merkitys kahlaajalinnuille paranisi toimenpiteen ansiosta. Puuston poistaminen alueen läpi kaivetun ojan varresta todennäköisesti myös parantaisi alueen linnustollista arvoa.

Oukkulanlahden itäpään laajalla laidunalueella (kuva 13) pesi useita vähälukuisia avomaiden lintulajeja, mm. keltävästäräkki ja niittykirvinen. Kahlaajia alueella tavattiin kuitenkin niukasti. Laitumen edustan järviruokokasvuston poistaminen parantaisi alueen merkitystä kahlaajille ja vesilinnuille. Myös nykyisen laidunalueen itäpuolinen, peltolaitumiin rajoittuva alue soveltuisi laidunkäyttöön. Oukkulanlahden itärannalla oli ainakin yksi kaulushaikaran revii-ri, joka häviäisi, jos alue otetaan laajamittaiseen laidunkäyttöön. Oukkulanlahti

on entistä etelänsuosirrin pesimäaluetta (Saarinen 1983). Lajin saaminen takaisin pesimälinnustoon on epävarmaa, mutta sitä todennäköisempää, mitä laajemmat niittyalueet saadaan kunnostettua.

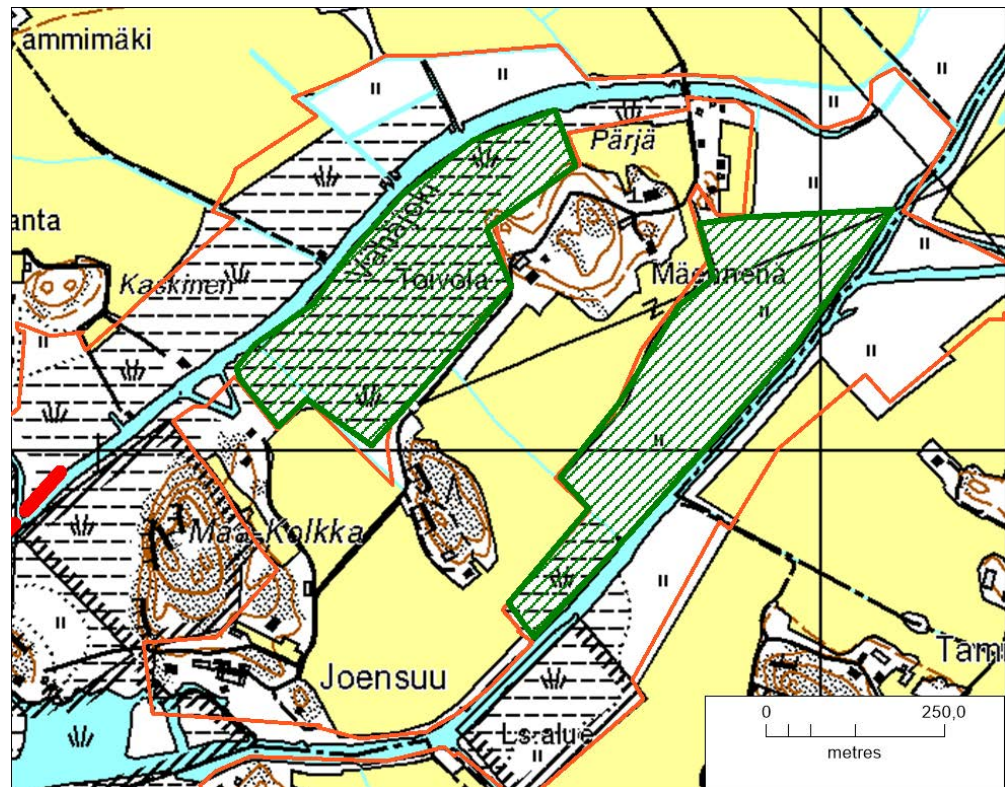

Kuva 12. Kunnostettavaksi sopiva niittyalue Oukkulanlahden pohjoisrannalla.

Kuva 13. Kunnostettavaksi sopiva niittyalue Oukkulanlahden itäpäässä. Läntinen, nykyisen laidunalueen edustalla oleva kuvio on ensisijainen kunnostuskohde.

Hirvijoen ja Vähäjoen varren kosteat niityt (kuva 14) sopisivat uusiksi laiduntamalla hoidettaviksi niityiksi. Alueet ovat ilmeisesti aiemmin olleet laidunkäytössä, eivätkä ne ole vielä mainittavasti ruovikoituneet. Linnustaselvityksen perusteella alue ei ole niin ensijainen hoitokohde kuin Rukanaukon ja Oukkulanlahden rantaniityt.

Kuva 14. Laidunniityiksi soveliaat alueet Hirvijoen ja Vähäjoen varrella.

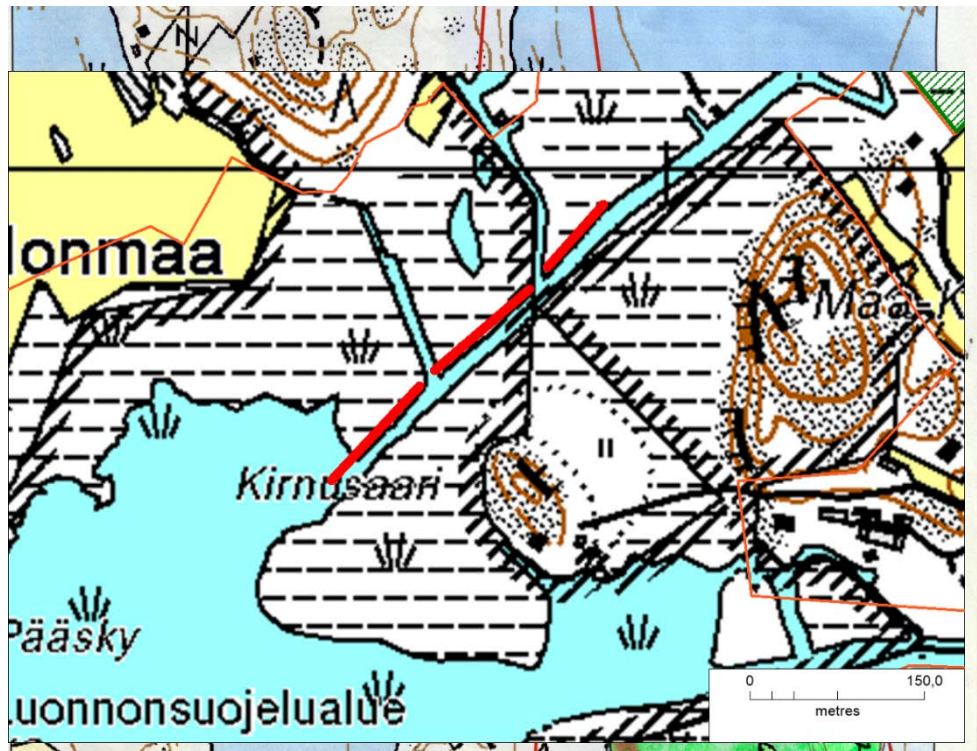
4.2 KUNNOSTUSTOIMIA TARVITSEVAT RUOVIKKO- JA VESIALUEET

Selvitysalueiden vesilinnusto on monipuolinen ja runsas. Ruovikot reunustavat rantoja leveänä vyöhykkeenä, mutta eivät tuki laajoja vesialueita. Veneellä tehtyjen laskentojen perusteella alueella on hyvin vähän sellaisia ruovikoita tai muita ilmaversoiskasvustoja, joissa vesilintujen elinoloja olisi syytä parantaa esimerkiksi väylien niitoilla tai allikoiden perustamisella. Selvimmät kunnostusta tarvitsevat kohteet ovat Merimaskun Isoklopin alue sekä Vähäjoen suisto Halkkoaukon itärannalla.

Isoklopin alue on ruovikoitumassa ja ranta-alueet kasvamassa umpeen. Auvan saaren ja Kaitan saaren välisen salmen ja Auvan itärannan auki pitäminen olisi (kuva 15) olisi suotavaa. Toimenpiteet ohjaisivat alueella liikkumista ja todennäköisesti parantaisivat myös lintujen pesimämahdollisuuksia vähittäin umpeutuvalla vesialueella.

Vähäjoen suiston linnustollisesti tärkeällä alueella on jokivarteen ruoppausmassoista kasattu pengeri, joka on nyttemmin puustoutunut. Ruovikkoalueen keskellä sijaitseva pengeri (kuva 16) tulisi poistaa, sillä se jakaa ruovikkoalueen kahteen puoliskoon ja todennäköisesti heikentää ainakin vesilintujen viihtymis-

tä jokisuulla. Penkereen puusto mahdollistaa lisäksi munia ryöstäville variksille hyvät tähystyspaikat.

Kuva 16. Poistettavaksi esitettävä Vähäjoen suiston penger (punainen viiva).

Kuva 15. Luonnos Merimaskun Isoklopi alueen toimenpiteiksi. Linnustollisesti arvokas alue on väritetty vihreällä.

4.3 JÄRVIRUO'ON HYÖTYKÄYTÖLLE KRIITTISET JA SOPIVAT ALUEET

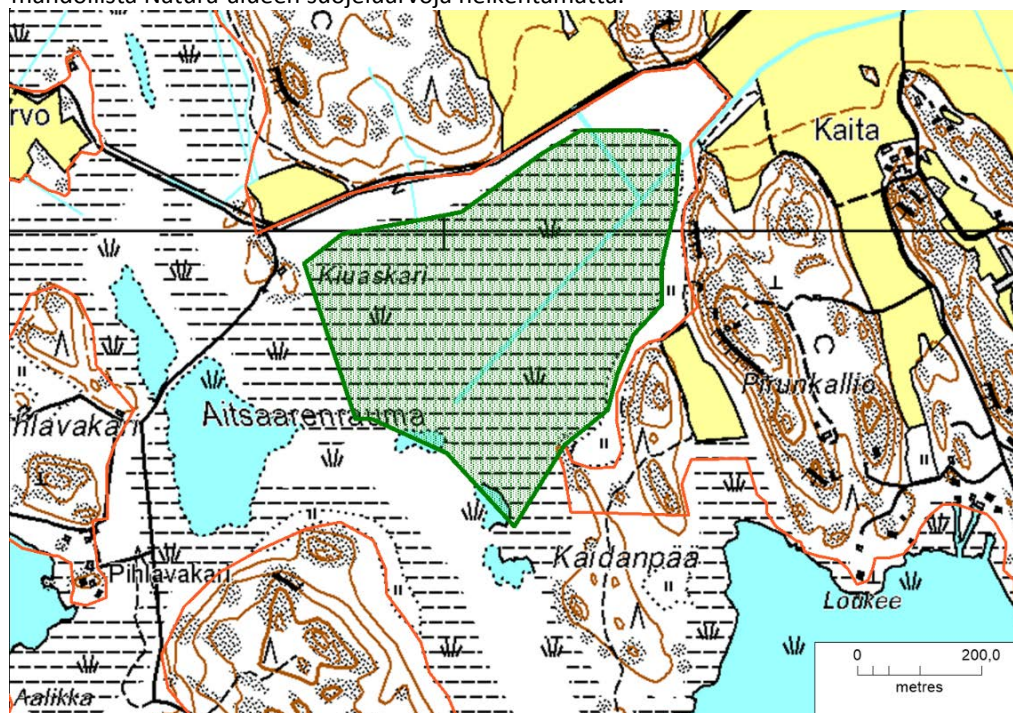
Mahdollista järviruo'on keruuta tai mittavia, kunnostustoimenpiteitä ei tulisi toteuttaa niillä linnustoltaan herkillä alueilla, joille ei edellä esitetä kunnostustoimia. Tällaisia kriittisiä kohteita, joiden linnustoon kuuluu mm. kaulushaikara ja useilla paikoilla myös kurki, ovat

- Oukkulanlahdella pesimälinnustokohteet 1 ja 4 (kuva 3, s. 9)
- Halkkoaukon linnustollisesti tärkeimmät alueet (kuva 5, s. 12)
- Rukanaukon pesimälinnustokohde 1 (kuva 7, s. 15), sekä
- Merimaskun pesimälinnustokohteet 2–6 (kuva 9, s. 18).

Lintulaskentatietojen perusteella ei ole mahdollista arvioida järviruo'on hyötykäytölle parhaiten sopivia kohteita, sillä hyötykäyttöön vaikuttavat mm. korsien laatu ja keruupaikan pohjan laatu, joista ei ole lintulaskentojen aikana koottu tietoa. Sekä pesimälinnuston että silmämääräisen tarkastelun perusteella Halkkoaukon Kaidanpään ja Kiuaskarin välinen maatunut lahdenperukka (kuva 17) saattaisi sopia laajamittaiseen järviruo'on keruuseen. Alueen pinta-ala on runsaat 22 hehtaaria ja se sijaitsee kokonaan Natura 2000 -alueella. Koko alue on järviruokokasvustoa, eikä siellä havaittu Natura-alueen suojeluperusteina mainittuja lintulajeja.

Viitasammakot voivat käyttää alueen lounaisosan lampareita kutupaikkoinaan (läheisen pengertien kutualueen perusteella tämä on jopa todennäköistä). Järviruo'on keruu ei kuitenkaan muuttaisi aluetta niin, että siitä tulisi viitasammakolle sopimaton. Järviruo'on leikkaaminen todennäköisesti lisäisi kohteen merkitystä lintujen kevätmuutonaikaisena ruokailupaikkana.

Kuva 17. Halkkoaukon pohjoisosassa sijaitseva alue, jossa järviruo'on hyödyntäminen olisi mahdollista Natura-alueen suojeluarvoja heikentämättä.

5 KIRJALLISUUS

- Koskimies, P. & Väisänen, R.A: 1988: Vesilintujen laskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R.A. (toim.): Linnuston seurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Saarinen, M. J. 1983: Kausiyhteenveto 1983. Lemun Oukkulan- ja Monnoistenlahdet vuosina 1973 - 1980 ja 1982 - 1983. Julkaisematon raportti.

Liite 1. Halkkoaukon lintutorni 11.04.2012 klo 12.00–13.00*Ari Lehtinen & Eija Kettinen***Tornista havaitut lajit lukumäärineen:**

(p = paikallinen, ad. vanha lintu, Ä laulava, lukumäärissä koiraat/naaraat, 2-kv = nuori, 2. kalenterivuoden yksilö, 3-kv = 3. kalenterivuoden yksilö)

Kyhmyjoutsen	18 ad p	linnut jo selvästi pareittain alueella eli 9/9, ei nuoria yksilöitä näkyvissä
Laulujoutsen	27 p	joista 19 ad ja 8 2-kv, selkeä levähtävä parvi, ei reviirikäyttäytymistä
Merihanhi	42 p	linnut jo pareittain alueella (21/21), pääosin tornin ja uimarannan välissä
Kanadanhanhi	9 p	8 ad yhdessä parvessa + 1 ad erillään parvesta
Haapana	7 p	4/3 yhdessä parvessa
Tavi	6 p	3/3 yhdessä parvessa
Sinisorsa	120 p	70/50, osa jäi varmasti havaitsematta, joten ehdoton minimi!
Tukkasotka	16 p	1/1 + 11/3
Telkkä	21 p	12/9 hajallaan alueella (yllättävän vähän!)
Uivelo	10 p	1/-, 3/1, 3/2 parvet hajallaan alueella
Tukkakoskelo	2 p	1/1
Isokoskelo	415 p	runsain laji, hajallaan alueella, emme laskeneet sukupuolijakaumaa
Silkkiuikku	20 p	pareittain Ohensaaren ranta-alueella ruoikoiden reunoissa, osin jo soidintavia
Kaulushaikara	1 p	1/ Ä lintutornin W-puolella kulkevan uoman W-rannalla n. 250 m tornista
Sääksi	1 p	saalisteli lahdella
Nokikana	10 p	Ohensaaren puolen ranta-alueella hajallaan ruoikoiden reunoissa
Kurki	4 p	2 + 2 pareittain pesimäpaikoilla (+ 1/1 pellolla polun varressa)
Taivaanvuohi	1 p	1 p / heikkoa ä lähellä tornia
Kuovi	1 p	Ä
Naurulokki	220 p	suurin osa 3–4 eri ruoikkosaarekkeella ilmeisesti pesimäpaikoiltaan
Kalalokki	30 p	30 ad p tornin ja uimarannan välissä ilmeisesti kalojen kimpussa
Selkälokki	2 p	2 ad p yhdessä erillään muista lokeista
Harmaalokki	14 p	10 ad + 4 2–3 kv p tornin ja uimarannan välissä kalaparven kimpussa
Merilokki	8 p	6 ad + 2 3-kv
Varis	40 p	n. 40 p ruoikkorannoilla ravintoa etsien pääosin lокkien seurassa

Lisäksi lintutornille johtavan 1,2 km:n polun varressa havaittuja lajeja:

Kanahaukka	1 p/kiert	saalisteleva yksilö (ilm. naaras) paikallisena
Kurki	2	1/1 pellolla
Sepelkyhky	useita	useita Ä polun varren metsäisillä osuuksilla
Palokärki	1 p	1 koiras paikallisena kuusikantojen kimpussa (paljon tuoreita tuulenskaatoja)
Pajusirkku	3 p	3/- p Ä ruovikossa polun varressa